

# FRISTADS NATURSKYDDSFÖRENING

Medlemsblad nr 1  
2016



Du håller nu Fristads naturskyddsförenings medlemsblad i din hand. Här finns bl a vår programverksamhet samt en del rapporter från det gångna året. Eventuella ändringar i programmet meddelas på hemsidan. Vår hemsida-adress är, liksom tidigare, [www.fristadsnatur.se](http://www.fristadsnatur.se).

Som vanligt är du välkommen att lämna synpunkter och önskemål om programpunkter. Kontakta oss då gärna på adressen [fristads.nf@gmail.com](mailto:fristads.nf@gmail.com) eller per telefon. Telefonnummer till föreningens styrelsemedlemmar finns på sista sidan i detta medlemsblad.

Fristads naturskyddsförening bildades 1960 och har som sina främsta uppgifter att skydda naturen och att sprida intresse för densamma.



*Kärrensnäppa i häckningsmiljö, Härjedalen 2015*

Under det gångna året har föreningen gjort en resa till Härjedalen. Bland annat om den kan du läsa i detta medlemsblad. Här finns också information och anmälningsuppgifter gällande årets långresa, som går till Vadehavet, på gränsen mellan Danmark och Tyskland.

Fristads naturskyddsförening bedriver samarbete med Naturskyddsföreningen i Borås, Fristads hembygdsförening och Studieförbundet.

Studie  
främjandet

## Året var 2015 – en tillbakablick

Så är det dags att sammanfatta och tänka tillbaka på 2015 sett ur Fristads naturskyddsförenings synvinkel. Just nu är vädret så där Boråstrist, alltså småregn och milt. Det verkar ju vara höstlikt oavsett vilken månad på året vi har.

Vi presenterade ett digert vårprogram i hopp om att locka deltagare till våra möten och utflykter. Kurt Helgesson hade föreslagit att det skulle bli en resa till Härjedalen. Intresset var stort när vi samlades till en informationskväll i februari. Mer om den resan på annan plats.

Vid årsmötet i mars visade Uno Hallabro fina bilder från en resa i Donaudeltat.



*Guldvinge på röllika, Remmene skjutfält  
Foto: Enar Bonath*

I övrigt har vi hållt till i Kröklings hage och Mølarp, där man kan möta vinterfåglar. I Munkåns dalgång var vi några som satte upp fågelholkar. Vid andra tillfällen där kunde vi titta på fåglar.

Mølarpdagen gynnades av fint väder och många besökande. Föreningen svarade som vanligt för tipspro-

menaden, som Verner Helin sammanställt.



*Klockgentiana*

*Foto: Enar Bonath*

Under sommaren är det tunnsått med programinslag, men Ingvar Einarsson och jag var ute på platser för att söka årets växt, som var ögonpyrola. Varför inte använda det tidigare vackra namnet ögonljus? Vi besökte platser som var kända av oss från 80-talet, men tyvärr kunde vi inte återfinna växten, förrän Nils Nykom tipsade oss om en lokal i trakten av Dalum. Här blev vi rikligen belönade, vi fann ett 50-tal exemplar längs en skogsstig.

Slätter på Asklanda har blivit ett stående inslag. Vi samarbetar med Hembygdsföreningen, och det samlar alltid några villiga. Tyvärr är det klent med "liemän" och "liekvinnor".

## Medlemsblad nr 1, 2016

---

Fågelskådning på Västkusten brukar alltid ge resultat. I augusti var flyttfågeln i gång och på de vanliga rastplatserna kunde vi titta på vadare och rovfåglar. Ett annat utflyktsmål vi besökt är Remmene skjutfält. Här kan man se fjärilar och beundra den vackra klockgentianan. Besöket i Sandsjöbacka naturreservat i september är också värt att notera. Det ligger i norra Halland och är känt för sina mäktiga ljunghedar. Vi valde att följa en av vandringslederna, som gick längs björnbärssnår i vackert sensommarväder.



Sandsjöbacka ljunghed Foto: Johan Nilsson

Ett gott samarbete har vi haft med slöjdläraren på högstadiet Per Hedberg. Vi ville bygga fågel- och

insektholkar. Det blev ganska många holkar, men tyvärr blev vi inte klara inom utsatt tid. Vid ytterligare två tillfällen ställde Per upp och assisterade oss. Nu återstår försäljning och uppsättning av holkarna.

Nu ser jag fram emot 2016 och hoppas att en resa till dansk-tyska gränstrakterna blir av. Du kan läsa mer om den kommande resan på annan plats.

Under året har en grupp under Ola Högbergs ledning arbetat med en skrift om Mölarps. Vid olika tillfällen har vi visat upp vad vi åstadkommit. Tanken är att Mölarpsboken ska vara klar till Mölarpsdagen.

Det är många, som under året ställt upp i olika sammanhang. Jag vill tacka er alla för det ideella arbete som gjorts.

Till slut vill jag önska er alla ett gott nytt 2016 både i och utanför naturen.

*Alf-Rune Sandberg, ordförande*

---

## Välbesökt höstmöte

Den 8 oktober ägde föreningens höstmöte rum. Det var glädjande att se det stora deltagandet, närmare 50 personer var med under kvällen. Mötet inleddes med att Alf-Rune Sandberg hälsade deltagarna välkomna och presenterade Borås stads biolog Jenny Pleym. Hon berättade om den inventering av vildbin som

har gjorts inom kommunen. Detta väckte ett stort intresse bland åhörarna, som fick veta vilka arter som har identifierats på Mölarps ö, i Kröklings hage och vid Västergården på Asklanda. Jenny visade bilder på insekterna och hade även med sig bin som kunde studeras närmare, genom lupp. Per Sundström berättade sedan

## FRISTADS NATURSKYDDSFÖRENING

---

om några nya idéer som inkommit från medlemmarna och visade på en positiv trend för föreningens medlemsantal. Han berättade att föreningen planerar att genomföra en fotokurs under våren och passade på att påminna om årets sista programpunkt; tillverkning av fågel- och insektholkar 5 november. Föreningen bjöd på fika och under tiden som det njöts av frallor och kakor fanns det möjlighet att köpa lotter i det numera traditionsenliga höstmöteslotteriet. Mattias Sundström skötte försäljningen och sålde mängder av lotter till mötesdeltagare som ville prova lyckan. Det var inte lätt för dem som hade turen att vinna

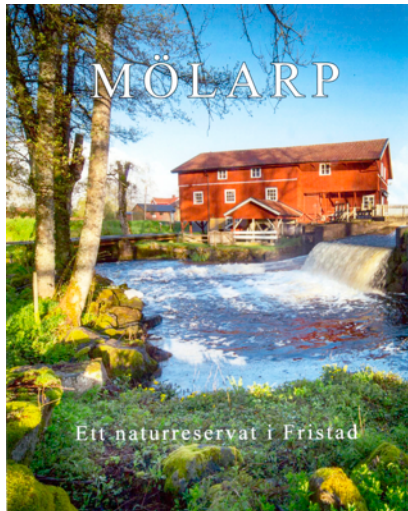
att välja om de ville ha en bok, en tavla, choklad, en fågelholk, smörknivar eller något annat av allt det som fanns på prisbordet. När alla vinster var utdelade var det dags för bildvisning från en resa till Härjedalen, som föreningen gjorde i början av sommaren. Uno Hallabro höll i visningen och fick god hjälp av sina medresenärer när de vackra och intressanta bilderna visades och resenärernas upplevelser återgavs. Kontrasterna i bildspelet var stora; alltifrån djup snö till gröna somriga motiv. När bildspelet var slut avslutades också mötet.

*Annika Nilsson*

---

## I maj ska boken om Mölarp vara klar!

Arbetet med boken om Mölarp startade för drygt ett år sedan. Det var några entusiastiska medlemmar i Naturskyddsföreningen som nappade på förslaget att tillsammans skriva en bok om Mölarp. Under hela 2015 har vi jobbat på och nu i januari 2016 börjar vi skönja målet och vågar tro på en färdig bok i maj månad. Det har varit många möten i kvarnen där bokens innehåll och upplägg har diskuterats. Arbetsfördelningen klarnade ganska snabbt och gruppdeltagarnas kompetens täckte väl in olika ämnesområden. Åtta personer har nu tillsammans fått ihop ett ganska heltäckande material om Mölarp och två personer utanför gruppen har bidragit med sådant som fattades.



## Medlemsblad nr 1, 2016

Här följer en kort beskrivning av vad de olika deltagarna bidragit med:

Sven-Åke Johansson, med god förankring i Fristads Hembygdsförening har skrivit om Mölarpes industrihistoria (Fristads första industriområde) med ett tillhörande härligt persongalleri. Sven-Åke skrev också om kampen för kvarnens bevarande och om hembygdsföreningens roll i sammanhanget, och har vaskat fram många härliga gamla bilder på människor och byggnader som inte längre finns till.

Naturskyddsföreningens ordförande Alf-Rune Sandberg berättar om sin förenings roll och historia. Som botanist har Alf-Rune också stöttat Ingvar Einarsson i dennes gedigna inventering av floran på Mölarpes ö, och skrivit om växtligheten på ön, liksom om naturen i Kröklings hage.

Om fågellivet och djurlivet har Johan Nilsson skrivit ett pedagogisk och intressant kapitel om vad en besökare kan finna på promenader i olika delar av reservatet.

Våra fornminnen och spår från äldre tider har fångats upp av Nils Nykom, som grundligt studerat källor och gamla dokument, och han tar med läsaren på en intressant historisk vandring i området.

Gerd Holtemark har på ett behagfullt och finstämt sätt beskrivit sin morbror Bertil Hjortvalls liv och långa fantastiska arbetsinsats för Mölarpes ö och dess omgivning.

En person som bott hela sitt liv vid Viskan, Kristina Ekstrand, berättar

om vilka förändringar i naturen, som hon genom åren upplevt där från strandkanten. Kristinas far, Bengt Ekberg var en av dem som startade Naturskyddsföreningen.

Jonathan Bark har under 2015 jobbat med restaurering av Viskan i projektet ”Viskan uppströms Öresjö”, tillsammans med organisationen Sportfiskarna, och har utanför vår grupp skrivit om sitt arbete och om fiskars och musslors situation där nere under vattenytan.

Om Skalle som fågellokal har Niklas Tellbe, också utanför gruppen, bidragit med sitt gedigna fågelkunnande. Han tipsar om ”skådarobjekt” under hela året och uppmanar oss besöka fågeltornet i Borås kommuns bästa fågellokal.

Undertecknad har samordnat arbetet och skrivit allmänt om naturen på ön och mer specifikt ett avsnitt om fjärilar man kan se en solig sommar dag, liksom om hela områdets geologiska bakgrund och historia.

Många av oss har bidragit med fotografier, som ju utgör en stor och viktig del i boken. Det som i skrivande stund återstår för mig är att få ihop allt material till en vacker, intressant och lockande bok om hela Mölarpes reservatet, en bok som vi hoppas snart ska finnas till glädje och nytta i alla Fristadbors hem och även hos många Boråsare.

Presentation av den färdiga boken är planerad ske den 11 maj 2016 i Kyrkans hus i Fristad!

*Ola Högberg*

## Vårprogram 2016

**Feb** Sön 21 Strömstare och andra vinterfåglar kring Mölarps ö. Samling vid kvarnen kl 10:00. Medtag fika.  
Uppl. Per Nyberg, tfn 0702-86 74 22.

**Mar** Tor 10 Årsmöte i Mölarps kvarn (se kallelse nedan).

Sön 20 Holkuppsättning i Munkåns dalgång. Samling på parkeringen vid Skalle badplats kl 09:00.  
Uppl. Johan Nilsson, tfn 0730-60 34 38.

### Kallelse till årsmöte 2016

Den 10 mars är det åter dags för föreningens årsmöte.

Föreningen bjuder på fika och efter mötet visar Bosse Haglund bildspelet *Strövtåg i vår närnatur*.

Tid: Torsdagen den 10 mars, kl 19:00

Plats: Mölarps kvarn

**Välkommen!**

**Apr** Sön 3 Holkrenovering i Kröklings hage. Samling vid entrén till hagen kl 10:00. Medtag fika.  
Uppl. Per Sundström, tfn 0722-17 77 02.

## Medlemsblad nr 1, 2016

---

- Sön 17 Dagstur till Hornborgasjön. Följ med och studera fåglar på en ca 5 km lång vandring utmed Hornborgasjön. Ta med mat för dagen. Samling vid Mölarps kvarn kl 07:00.  
Uppl. Per Nyberg, tfn 0702-86 74 22.
- Maj** Sön 1 Orrspel på Vänga mosse. Samling för samåkning vid Mölarps kvarn kl 06:00 eller så kom till tornet, som är bemannat från kl 05:00, när du vill. Uppl. Per Nyberg, tfn 0702-86 74 22.
- Ons 11 Boken om Mölarp - Bokrelease i Kyrkans hus kl 19:00.  
Uppl. Alf-Rune Sandberg, tfn 26 15 62.
- Sön 22 Mölarpsdagen från kl 10:00. Marknad, servering, lotterier, tipspromenad m m.  
Uppl. Kristina Ekstrand, tfn 0706-06 94 79.
- Tor 26 Uppsättning av insektsholkar. Samling vid Mölarps kvarn kl 18:30. Medtag fika. Uppl. Karin Persson, tfn 13 41 90.
- Jun** Sön 5 Naturnatten - Mer information lämnas på hemsidan när det närmar sig. Uppl. Johan Nilsson, tfn 0730-60 34 38
- Sön 19 De vilda blommornas dag på Mölarps ö i samarbete med Svenska botaniska föreningen. Samling vid Mölarps kvarn kl 10:00. Medtag fika. Uppl. Karin Persson, tfn 13 41 90.
- Jul** 20-24 Resa till Vadehavet - se mer information på annan plats i medlemsbladet.

### OBS!

Eventuella ändringar i programmet meddelas på hemsidan - [www.fristadsnatur.se](http://www.fristadsnatur.se)  
Vid samåkning i samband med föreningens exkursioner delar resenärerna på kostnaden 18,50 kr/mil.

---

## Fotokurs våren 2016

Onsdagen den 10 februari startar, i Ola Högbergs regi, en fotokurs med fyra träffar under våren. Kursavgiften per deltagare är 200 kr. Anmälan till Per Sundström tfn 072-217 77 02. Frågor besvaras av Ola Högberg tfn 073-912 98 16. Mer information finns på hemsidan [www.fristadsnatur.se](http://www.fristadsnatur.se).

## Härjedalen 2015

Över Flatruet dallrade den heta högsommarluften, inte en fågelvinge såg man över heden. Allt var tyst. Längs vattendragens bottnar håglösa rännilar. I nordväst reste sig Helagsfjället. Vår gröna Volvo PV rev upp ett dammoln som sakta drev mot det ena snöstaketet av de båda, ett på varje sida av vägen, kilometerlånga.

Året var kanske 1961, kusinen hade körkort och var 19 år, jag 17. Vår gemensamma upplevelse var att det med bil gick att ta sig över en fjällhed.

Men nu var det morgon tisdag 9 juni år 2015. Törnsångaren hade redan dragit igång före sex på morgonen när tidningen skulle hämtas. Det skulle bli en bra dag som skulle sluta med god sömn på trivsamma Västanviks Folkhögskola i Leksand. Förväntan låg i luften, och ökade på för varje nypåstigen resenär, med Kurt som siste man. Staffan Müller, med titel naturvårdsförvaltare, Leksands kommun, möter oss framåt eftermiddagen vid Vägskälets naturreservat, Leksand. Våren, eller eftervintern, hade säkert bjudit på hackspettarnas rop, och mycket mer. Vi är nu i juni och det är ganska tyst, men den tretåiga hackspettens märken i de gamla granstammarna ser vi. Skogen är, utan att vara naturskog, lik en sådan, ingen avverkning har skett under överskådlig tid. Nästa stopp blir Hundhagens naturreservat, slybevuxet, gammal tegelbruksmark. Här uppstår, just det, magik. Slaguggla. Innan

dagen ändat har vi alla sett, och fotograferat till mättnad, de nu flygga ungarna av denna magiska fågel. Festmåltid och god gemenskap på folkhögskolan, och sömn!

Rödvinge sjunger om man sticker ut näsan nästa dag. Målet är Funäsdalen, och färden går längs Siljans västra sida norrut. Vi når fram under eftermiddagen och vädret är så där.. blåst och skurar. Hur är det uppe på Flatruet? Kvällen tillbringas vid Kåvans skidanläggning. Uppgiften var att hitta hökugglan med ungar. Den var där, men var där?

- Jodå. Alla får bästa hökugglestudier, fyra ungar kurande i tallarna, innan de slutligen skräms iväg av fotograferna. Kväll.

Torsdag. Flatruet. Snålblåst och massor av gott humör. Och så kommer Ingemar Lind. Heden känner han. Ljungpipare, lappsparv, grönbena, silvertärna, ängspiplärka, smalnäbbad simsnäppa, alfågel, kall soppa. Innan kvällen hinner vi till Storsjö kapell via Ljungdalen. En dammliknande avsnörning av sjön bjuder på häckande svarthakedopping. Fint flygande dvärgmå, lite fjärilslika i flykten, brushane, rödbena.

Fredag. Inte alla uppe tidigt. Lönen för de tidigt uppstigande är dubbel: Många fina obsar, och nöjet att få berätta om dessa då man kommer hem. Orrspel; nära, småspov, rödbena, ljungpipare, fjällripa, kricka, fjällabb. Och fotografisk framgång, som kan nås på två vis: Man närmar



## Medlemsblad nr 1, 2016

sig motivet, gående (motivet flyger eller springer, bort.), eller man sätter sig ner och låter motivet komma. Lars tillämpade den senare metoden. Han satt, timmavis. Med Ingemars bandspelare sitter också blåhaken på plats. Upp längs en å-ravin med metertjocka snö- och ispackar möter vi i videsnåren denna fågel blå. Längre ner blommade videt stort och generöst, och där for bergshumlorna fram och åter. Jag tror att humlans hela förråd av pollen var härifrån. Dagen rymde också ett besök längs Hamrafjällets sluttning. Längs de

långa snösluttningarna drog också vajorna med sina kalvar, upp till högfjället och sommaren. Fjällvråk, och vi hamnar i ringtrastarnas revir. Hela varningsmaskineriet går igång. Och så, mot kvällen, Tändalen och dubbelbeckasinerna. De ska spela. Man har ju sett fina bilder på det. Och kvällen är tyst, och mörk. Kylan kommer. Men en blå kärnhökshane är fint det också.. Han kom utmed buskranden lite längre ner, sakta glidande, väl belyst av det sista kvällsljuset.



*Ingemar Lind matar lavskrikan*

Lördag. Alla är med till Fjällkällans stugområde, där vi åter möter Ingemar. Det är Lavskrikans Dag. Och Falukorvens. Och en Kärleksförklaring till denna fågel, från Ingemar. Man håller med. Kråkfåglar

är talangfulla. Vi hinner en promenad längs stranden av Funässjön, nedanför vandrarhemmet. Vandringen bjuder på en botanisk aspekt. Finast majvivan i flera bestånd. Och vi minns den fint blommande kryp-

## FRISTADS NATURSKYDDSFÖRENING

---

ljungen, men det var ju högt uppe i den karga heden nedanför Hamrafjällets krön.

Söndag. Hemresa. Vi äter frukost och betraktar det lätta snötäcket på gräsmattan utanför. Uppe på Flatruet ligger snön decimeterdjup. Man

tuggar eftertänksamt. Det är fint att ha något kvar att längta till. Dubbelbeckasinen.

*Uno Hallabro*

(På adressen [resorfnf.fristadsnatur.se](mailto:resorfnf.fristadsnatur.se) kan du se fler bilder från resan.)



*Resedeltagarna*

*Foto: Nils Nykom*

---

### Vadehavet juli 2016

Årets långresa går till Vadehavet på gränsen mellan Danmark och Tyskland. Här rastar stora mängder vadare under sensommar och höst.

Vi åker från Fristad onsdagen den 20 juli och kommer hem söndagen den 24. Kostnaden för resa (minibuss och

färja) och boende beräknas bli ca 3000 kr.

Anmäl dig gärna preliminärt så fort som möjligt. En bindande anmälan lämnas senast den 15 mars till [fristads.nf@gmail.com](mailto:fristads.nf@gmail.com) eller till Johan Nilsson tfn 0730-60 34 38.

## Verksamhetsberättelse för 2015

Styrelsen har under året haft följande sammansättning:

Ordförande: Alf-Rune Sandberg  
Sekreterare: Johan Nilsson  
Kassör: Per Sundström  
Övriga ledamöter: Berit Andersson,  
Kristina Ekstrand, Per Nyberg och  
Karin Persson  
Suppleant: Gunnel Svensson

Under året har styrelsen haft elva protokollförda sammanträden. Föreningen har utkommit med ett vårprogram och ett höstprogram. Samarbete har vi haft med Fristads hembygdsförening, Borås naturskyddsförening, Borgstena fågelsällskap och Studieförbundet. I föreningens regi har ett antal utflykter och exkursioner ägt rum. Några har gjorts i närområdet, bl.a. i Munkåns dalgång, där ett stort antal holkar sattes upp. Heldagsutflykterna har gått till Hornborgasjön, Sandsjöbacka, Remmene skjutfält och Hedared. En långresa i juni gick till Härjedalen.

Mölarpsdagen lockade många besökare och vi svarade för tipspromenaden.

Vid årsmötet 10 mars tog Uno Hallabro med oss på en rundresa i Donaus delta. Vid höstmötet visade Uno bilder tagna av deltagarna vid juniresan till Härjedalen.

Kommunbiologen Jenny Pleym berättade vid samma tillfälle om den

inventering av vildbin som gjorts i Borås, bl a på Mölarps ö. Slättern på norra delen av Mölarps ö gjordes i augusti av Västkoststiftelsen och tre ungdjur betade på södra delen av ön från juli och in i september. Något bete efter slättern blev det inte i år.

Arbetslaget på Mölarps ö har utfört stängsling för betesdjuren, röjning, vedhuggning och underhåll i den lilla skalan.



Slättergubbar

Foto: Johan Nilsson

Ola Högberg har samlat några medlemmar för att göra en skrift om Mölarps ö. Artiklar i skilda ämnen har arbetats fram och därtill har många foton tagits. Avsikten är att boken ska komma ut under våren 2016.

Slutligen vill styrelsen tacka för alla som vid olika tillfällen ställt upp och gjort insatser i föreningens regi. Vi ser fram emot 2016 för att ta nya tag i naturen.

*Borås december 2015  
Alf-Rune Sandberg*



### **Fristads naturskyddsförening**

har fram till nästa årsmöte följande styrelse:

Alf-Rune Sandberg	Ordförande	033-26 15 62
Johan Nilsson	Sekreterare	0730-60 34 38
Per Sundström	Kassör	0722-17 77 02
Berit Andersson	Ledamot	033-24 89 17
Kristina Ekstrand	Ledamot	0706-06 94 79
Per Nyberg	Ledamot	0702-86 74 22
Karin Persson	Ledamot	033-13 41 90
Gunnel Svensson	Suppleant	033-26 05 39

Du kan även komma i kontakt med styrelsen via mailadressen [fristads.nf@gmail.com](mailto:fristads.nf@gmail.com) och hitta information på hemsidan [www.fristadsnatur.se](http://www.fristadsnatur.se).

-----  
Kristina Ekstrand Sammankallande 0706-06 94 79  
Mölarpskommittén

Liksom tidigare kan Du stödja naturskyddet på två sätt:

1. Sätt in 60:-/enskild eller 100:-/familj på PlusGiro 96 73 13-8, så blir Du medlem i vår lokala FRISTADS NATURSKYDDSFÖRENING - FNF och får vårt program vår och höst.
2. För 295:-/enskild eller 365:-/familj insatt på PlusGiro 90 19 09-2, blir Du medlem i riksorganisationen SVENSKA NATURSKYDDSFÖRENINGEN - SNF och får den läsvärda tidskriften Sveriges natur. Du registreras i boråskretsen och får kretsens program vår och höst.